HENRY LEWIS – JONATHAN SAYER – HENRY SHIELDS

NÄYTELMÄ JOKA MENEE PIELEEN

THE PLAY THAT GOES WRONG

OPETTAJAMATERIAALI

HELSINGIN KAUPUNGINTEATTERI

Joel Hirvonen ja Alex Anton – Kuva Tapio Vanhatalo

Näytelmä joka menee pieleen -esityksessä (kirj. Henry Lewis, Jonathan Sayer, Henry Shields, suom. Mikko Koivusalo) onnettomuusalttiit harrastajateatterilaiset taistelevat kaikkia todennäköisyyksiä vastaan valmistaessaan klassista murhamysteeriä ensi-iltaan. Jos jokin voi mennä esityksessä pieleen, se menee – ja vieläkin enemmän! Tämä palkittu maailmanmenestys uudistaa käsityksen farssista, kun se etenee uskomattomien käänteiden kautta, Monty Pythonin hengessä, kohti häikäisevää finaalia. Alkuperäisteoksen nimi on *The Play That Goes Wrong*.

Tämä opettajamateriaali sisältää *Näytelmä joka menee pieleen* -esitykseen liittyviä harjoitteita, joita voidaan tehdä joko ennen tai jälkeen katsomiskokemuksen. Harjoitukset on jaettu ennen näytelmän katsomista tehtäviin ennakkotehtäviin sekä näytelmän jälkeisiin jälkitehtäviin. Ennakkotehtävät pohjustavat näytelmän teemaa ja tekniikkaa jo ennen näytelmän katsomista. Lisäksi harjoitukset virittävät oppilaat katsomiskokemukseen. Näytelmän jälkeen tehtävien harjoitusten avulla voidaan purkaa katsomiskokemuksen jälkeisiä tunnelmia ja tuntemuksia.

Jotta teatterivierailustanne tulisi mahdollisimman onnistunut, tutustuttehan oheiseen materiaaliin etukäteen. Materiaalin kokosi musiikki- ja draamakasvattaja, yleisötyöntekijä Hanna Nuorala. Palautetta tästä materiaalista sekä kommentteja tehtävistä ja niiden käytöstä voi lähettää osoitteeseen yleisotyo@hkt.fi.

Lämpimästi tervetuloa!

ENNAKKOTEHTÄVÄT

Nämä tehtävät on tarkoitettu tehtäväksi jo ennen Näytelmä joka menee pieleen -esityksen katsomista. Tehtävien tarkoitus on orientoida oppilaita näytelmän teemoihin sekä katsojakokemukseen. Tehtävät sopivat tehtäviksi millä tahansa oppitunnilla, eivätkä ne vaadi suuria ennakkovalmisteluja. Tehtävät voidaan tehdä vapaassa järjestyksessä, ja niistä voi tehdä halutessaan kaikki tai vain osan.

ALUKSI

Katsokaa *Näytelmä joka menee pieleen* -esityksen trailervideo tästä linkistä. Syventäkää sen jälkeen tietämystä komediasta ja farssista seuraavien keskustelutehtävien avulla:

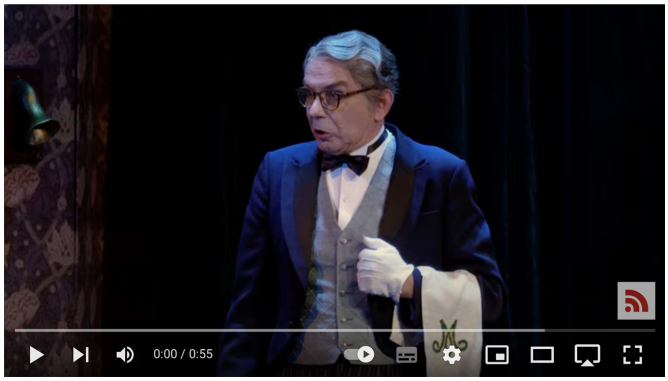

Mitä tarkoittaa komedia?

Komedia tarkoittaa teatteritaiteessa huvinäytelmää. Alun perin sillä on yksinkertaisesti tarkoitettu vain näytelmää, jolla on onnellinen loppu. Nykyisin termi viittaa humoristiseen näytelmään ja yleensä humoristiseen ilmaisuun esittävissä taiteissa.

Keskustelkaa, mitä oppilaille tulee mieleen sanasta komedia. Millaisia komediallisia elokuvia tai tv-sarjoja oppilaat ovat katsoneet? Miten elokuva eroaa teatteriesityksestä? Onko joku nähnyt komediallisen teatteriesityksen?

Mitä tarkoittaa farssi?

Farssi on komedian laji, jonka viihdyttävyys perustuu väärinkäsityksiin, yhteensattumiin, verbaaliin huumoriin ja nopeaan, loppua kohden kiihtyvään juoneen. Farssit päättyvät yleensä onnellisesti. Farssin tarkoitus on siis saada yleisö nauramaan ja hymyilemään. Farssi on nopeatempoinen, naurattamiseen tähtäävä näytelmä, jonka huumori perustuu usein absurdeihin tilanteisiin, sanaleikkeihin, erehdyksiin ja fyysiseen toimintaan. Usein farssit sisältävät vähintään yhden takaa-ajokohtauksen.

Tyypillisiä farssiesityksessä nähtäviä hetkiä voivat olla:

HENKILÖT SAAPUVAT NÄYTTÄMÖLLE YKSITELLEN
YLLÄTTÄVÄ TAI NOPEATEMPOINEN OVIEN AVAAMINEN TAI SULKEMINEN
YLLÄTTÄVÄ ÄÄNI
TAKAA-AJO
VÄÄRINKÄSITYS
JOKIN ASIA TAI ESINE RIKKOUTUU
KOMPASTUMINEN TAI PUTOAMINEN

Keksittekö lisää komedian tai farssin tyypillisiä piirteitä?

TEHTÄVÄ 1 Teemaan virittäviä harjoitteita

1A. Oman elämän arkikomiikka

Jakautukaa pareiksi ja jakakaa joku itselle tai tutulle sattunut hauska / yllättävä / positiivisella tavalla kiusallinen tilanne. Tilanne voi olla aivan arkinen; jokaiselle meille sattuu joskus jotakin vähän noloa!

Keskustelkaa seuraavaksi:
Mitä koomista tilanteessa tapahtui?
Mikä oli tilanteen käännekohta?
Tapahtuiko tilanteessa joku väärinkäsitys?
Miten tilanteesta selvittiin?

1B. Pieleen mennyt päivä

Jakautukaa pareiksi ja kertokaa parille, mitä päivässäsi on tapahtunut aamuheräämisestä tähän saakka. Kerro tarkasti kaikki, mitä olet päivän aikana tehnyt, milloin heräsit, mitä söit aamiaiseksi tai vaikkapa, miten tulit koululle. Pari kuuntelee ja yrittää painaa mieleen tapahtumat.

Kun molemmat ovat kertoneet päivästään, pari kertoo kuulemansa tarinan takaisin kertojalle, mutta niin, että kaikki tapahtumat muuttuvatkin hullunkurisiksi tai päinvastaisiksi kuin ne olivat alun perin. Tarinan voi kertoa takaisin parille sinä-muodossa. Esimerkiksi ”Kun sinä heräsit aamulla, huomasit, että olet nukkunut pommiin. Söit aamupalaksi palanutta paahtoleipää ja lähdit yöpaidassa ulos ovesta. Bussipysäkillä tajusit, ettei sinulla ole bussikorttia ja päätit liftata kouluun.” Mitä kummallisempi tarina, sitä parempi!

TEHTÄVÄ 2 Farssin keinoin

2A. Farssin kirjoittaminen

Kirjoittakaa ryhmissä lyhyt komediallinen kohtaus, joissa on jokin ongelmatilanne, jota pyritään ratkaisemaan kyseenalaisin keinoin. Aiheeksi voitte ottaa esimerkiksi ”maailman huonoin ammattilainen” (esim. maailman huonoin lääkäri tai pankinjohtaja), jolloin voitte miettiä, mihin yllättäviin tilanteisiin kyseinen ammattilainen voi joutua, ja miten hän yrittää selviytyä ongelmatilanteista. Sisällyttäkää kohtaukseen useampia henkilöitä, ainakin yksi väärinkäsitys tai ongelmatilanne, sekä yritys ratkaista tilanne.

2B. Farssin esittäminen

Kierrättäkää aiemmassa tehtävässä kirjoittamanne kohtaukset toiselle ryhmälle ja tehkää kohtauksista pieniä esityksiä, joita esitätte muille. Muistakaa, ettei kaikkien tarvitse puhua välttämättä mitään. Joskus hiljaisuus ja toiminta on puhetta ja vuorosanoja hauskempaa! Voitte käyttää halutessanne myös rekvisiittaa. Esitys päättyy raikuviin aplodeihin!

ESITYKSEEN VALMISTAUTUMINEN

Tekijätapaaminen esityksen jälkeen

Esityksen jälkeen järjestetään tekijätapaaminen, jossa katsojat pääsevät tapaamaan *Näytelmä joka menee pieleen* -esityksen työryhmän jäseniä. Miettikää etukäteen, mitä haluaisitte kysyä teatterissa työskentelevältä? Valitkaa kaksi kysymystä kysyttäväksi tekijätapaamista varten ja sopikaa, kuka ne kysyy.

Bongaustehtävä näytelmän aikana

Tämän materiaalin liitteenä on bongaustehtävä, johon on listattu ruudukkoon erilaisia komedian tyylikeinoja. Kuinka monta löydät esityksestä? Käykää esityksen jälkeen läpi, mitä keinoja oppilaat löysivät ja keskustelkaa niistä.

Eija Vilpas – Kuva Tapio Vanhatalo

✚ Tarkkailkaa Näytelmä joka menee pieleen -esityksen aikana näyttelijöiden lisäksi myös muiden teatterin ammattilaisten toimintaa ja kädenjälkeä.

Millaista roolia näyttelee esimerkiksi esityksen lavastus?

Miten puvut ja valot luovat tunnelmaa?

Mikä rooli on äänellä ja musiikilla, ja miten ne rytmittävät esitystä?

Korostaako myös visuaalinen puoli jollain tavoin tarinan komediallisuutta?

Voitte myös jakaa luokan ryhmiin, joilla jokaisella on vastuualueenaan seurata yhtä teatterin osa-aluetta (esimerkiksi ääni, valo, lavastus, puvustus).

Eija Vilpas, Santeri Kinnunen, Joel Hirvonen, Sanna-June Hyde, Alex Anton, Matti Rasila ja Jari Pehkonen – Kuva Tapio Vanhatalo

JÄLKITEHTÄVÄT

Nämä tehtävät voidaan tehdä näytelmän katsomisen jälkeen. Tehtävien tarkoitus on saada oppilaat keskustelemaan teatterivierailusta ja katsomiskokemuksesta. Tehtävät sopivat tehtäviksi millä tahansa oppitunnilla, eivätkä ne vaadi ennakkovalmisteluja. Tehtävät voidaan tehdä vapaassa järjestyksessä, ja niistä voi tehdä halutessaan kaikki tai vain osan.

TEHTÄVÄ 1. Teatterivierailun jälkipuinti

Keskustelkaa näkemästänne. Millaisia komedian ja farssin keinoja tunnistitte näytelmästä? Miten teatterin eri osa-alueet olivat osana esitystä? Mikä näytelmässä oli erityisen kiinnostavaa? Mitä olisit toteuttanut toisin teatteriesityksessä? Millaisia hahmoja näytelmässä esiintyi? Kuinka näyttelijät suoriutuivat rooleistaan? Millaisia tunteita esitys herätti oppilaissa? Tapahtuiko näytelmän aikana jotain yllättävää, mitä?

TEHTÄVÄ 2. Arvion kirjoittaminen

Kirjoita näkemästäsi Näytelmä joka menee pieleen -esityksestä teatteriarvio, jossa arvioit näkemääsi esitystä ja sen eri osa-alueita. Perustele mielipiteesi. Halutessasi voit jättää palautetta myös teatterin kotisivujen kommenttikenttään.

TEHTÄVÄ 3. Taidetestaajien kommentointi

Opettaja on saanut Taidetestaajien kautta jokaiselle oppilaalle vastauskoodin, jonka kautta pääsette jättämään arviot esityksestä ja teatteri-elämyksestä. Kommentoikaa Näytelmä joka menee pieleen -esitystä ja katsomiskokemusta teatterivierailun jälkeen Taidetestaajien verkkosivulla.

Otamme myös mielellämme kommentteja vastaan Helsingin Kaupunginteatterin Facebookissa tai Instagramissa **@hktfi**.

Voit myös jakaa kuvia teatterivierailusta käyttäen tunnusta **#taidetestaajathkt**.

Alex Anton ja Matti Rasila – Kuva Tapio Vanhatalo

Liite 1.

BONGAUSTEHTÄVÄ:

Bongaatko esityksestä joitain seuraavista komedian keinoista?

YLLÄTTÄVÄ ÄÄNI	JOKIN ASIA TAI ESINE MENEE RIKKI	YLLÄTTÄVÄ HENKILÖ ILMESTYY
TAPAHTUU VÄÄRINKÄSITYS	KATSOJA TIETÄÄ JOTAIN ENEMMÄN KUIN ESITYKSEN HAHMOT	ROOLIHAHMO YRITTÄÄ PEITELLÄ JOTAIN
KATSOMOSTA ETSITÄÄN ELÄINTÄ	HAHMO TIPPUU ROOLISTAAN	KATSOJA VEDETÄÄN MUKAAN ESITYKSEEN
TAPAHTUU ROMAHDUS	HAHMO PUHUTTELEE YLEISÖÄ	JOKU SÄIKÄHTÄÄ